

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล คณะผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล และเพื่อประเมินต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามต้นแบบหลักสูตรด้วยการศึกษาทางไกล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาและการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ขตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล มีการจัดเวทีสัมมนาโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 คน และในขั้นตอนการประเมินหลักสูตรและการติดตามผล การจัดการเรียนรู้ ใช้แบบสอบถาม จากประชากรผู้เรียนรู้ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 420 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเกษตรกรที่เรียนรู้ครบตามกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร ได้กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเหนือจำนวน 114 คน จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 234 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนรู้จำนวน 348 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 กระบวนการพัฒนาต้นแบบหลักสูตร

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) จัดการประชุมหารือระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการประชุมได้ปรัชญาและแนวคิดเพื่อนำไปกำหนดลักษณะของหลักสูตร และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร 2) แต่งตั้งคณะทำงานและที่ปรึกษาหลักสูตร 3) จัดสัมมนาระดมสมอง ร่วมกันกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ในการเรียนรู้และกระบวนการพึงประสงค์ 4) ลงพื้นที่เพื่อสอบถามประชาชนเกี่ยวกับปัญหา ความคาดหวังและการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ 5) ศึกษาดูงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ต่างๆ 6) ประชุมคณะทำงานและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อออกแบบและยกร่างหลักสูตร 7) จัดสัมมนาผู้เกี่ยวข้องเพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะต่อหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร 8) จัดทำหลักสูตรเพื่อทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ 9) ทดลองหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตร และ 10) ประเมินผลหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

ตอนที่ 2 หลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การเรียนรู้หลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาปกติที่เป็นทางการ คือ 1) ใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์ สื่อ On line เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ 2) เน้นการเรียนรู้ จากการผลิตมือประพจน์ปฏิบัติ 3) เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกันโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

หลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งระดับการเรียนรู้ของหลักสูตรได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เน้นการแก้ปัญหาในระดับของชีวิตปัจเจกบุคคลและครัวเรือนให้หมดหนี้สิน ลดต้นทุน ทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ มีอาชีพการงานที่มั่นคง มีครอบครัวที่อบอุ่น ลดอบายมุขสิ่งเสพติดที่เป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิต ตลอดจนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่แข็งแรง

ระดับที่ 2 เน้นการแก้ปัญหาในระดับของกลุ่มคนที่มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มลักษณะต่างๆ ให้เกิดเป็นกลุ่มที่มีความแข็งแรงมั่นคง สามารถพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อเสริมสร้าง ความแข็งแรงของสุขภาพะทั้งในมิติทางด้านกาย (Physical Health) จิต (Mental Health) สังคม (Social Health) และจิตปัญญา (Spiritual Health) ของสมาชิกกลุ่ม

ระดับที่ 3 เน้นการแก้ปัญหาในระดับเครือข่ายที่เชื่อมโยงกลุ่มคนหลายกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในมิติต่างๆ ในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรคือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เข้าใจและสามารถอธิบายหลักแนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่าความสำคัญประโยชน์ของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ได้ 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ 3) เพื่อให้ผู้เรียนรู้สามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพจน์ปฏิบัติตนในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และนำแผนการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้ 4) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ 5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีหมวดวิชาจำนวน 7 หมวด โดยมีโครงสร้างหลักสูตรคือ 1) หมวดวิชาการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล 2) หมวดวิชามาตรฐานความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตร 3) หมวดวิชาการผลิตและการจัดการ กลุ่ม 4) หมวดวิชาการกระจายสินค้า 5) หมวดวิชาการเชื่อมโยงผู้บริโภค 6) หมวดวิชาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ 7) หมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง

ตอนที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามต้นแบบหลักสูตร

ระบบการเรียนรู้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การเรียนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนรู้ศึกษาจากสื่อและการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามตารางเวลาที่กำหนด การลงมือปฏิบัติ โดยจัดทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม และมีผู้จัดการเรียนรู้เป็นผู้ประสานงานและ ทำหน้าที่วิทยากรกระบวนการ

การเรียนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงระยะที่ 1 ระยะการเข้าใจ เน้นการเรียนรู้เชิงเนื้อหาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดระหว่างผู้เรียน ระยะเวลาประมาณ 4 สัปดาห์ และช่วงระยะที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 20 สัปดาห์

ส่วนที่ 2 การประเมินต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามต้นแบบหลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรู้และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามหลักสูตรของผู้เรียน

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จำนวน 89 คน จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด

1.2 ความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามหลักสูตรของผู้เรียน

1.2.1 วัตถุประสงค์หรือความต้องการในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตร

วัตถุประสงค์หรือความต้องการในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรในภาพรวม ผู้เรียนรู้ส่วนมากมีวัตถุประสงค์หรือความต้องการในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อเสริมอาชีพเดิม เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อได้วุฒิปริญญา เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ และเข้าร่วมเรียนรู้อื่นๆ เช่น ได้ขยาย

เครือข่าย/นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน/เป็นรูปแบบให้กับเกษตรกรใกล้เคียง และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยจำแนกเป็นรายภาคได้ ดังนี้

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ส่วนมาก มีวัตถุประสงค์หรือความต้องการในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ รองลงมาคือ เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงาน ปัจจุบัน เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อเสริมอาชีพเดิม เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อได้วุฒิปัตร เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ และเข้าร่วมเรียนรู้อื่นๆ เช่น ได้ขยายเครือข่าย/นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน/เป็นรูปแบบให้กับเกษตรกรใกล้เคียง และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ส่วนมาก มีวัตถุประสงค์หรือความต้องการในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ รองลงมาคือ เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อเสริมอาชีพเดิม เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อได้วุฒิปัตร เข้าร่วมเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ และเข้าร่วมเรียนรู้อื่นๆ เช่น ได้ขยายเครือข่าย/นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน/เป็นรูปแบบให้กับเกษตรกรใกล้เคียง และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

1.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้จากหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้จากหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้จากหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

1.2.2 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนรู้ในภาคเหนือมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.1.1 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคและรายวัตถุประสงค์ พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด ในประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลัก แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ได้ และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ได้ และเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมาก ในประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และนำแผนการดำเนินชีวิตของตน

ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้ และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด ในประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ได้ และเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ในประเด็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และนำแผนการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลัก แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ได้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และเพื่อให้ผู้เรียนรู้ เท้าทันการเปลี่ยนแปลงรู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้

ตอนที่ 3 ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

3.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร

3.1.1 หมวดวิชาการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าหลักสูตรหมวดวิชาการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและแต่ละวิชา พบว่า

ภาคเหนือ พบว่า ผู้เรียนรู้เห็นว่าหมวดวิชาการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล ที่มีความเหมาะสมในอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วิชาวิถีเกษตรอินทรีย์ และเห็นว่าวิชาที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ วิชาการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วิชาการจัดกระบวนการเรียนรู้ และวิชาการจัดทำฐานข้อมูล

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าหมวดวิชาการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล ที่มีความเหมาะสมในอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วิชาวิถีเกษตรอินทรีย์ และเห็นว่าวิชาที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ วิชาการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิชาการจัดทำฐานข้อมูล และ วิชาการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

3.1.2 หมวดวิชามาตรฐานความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตร เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรหมวดวิชาการรับรองมาตรฐาน ในภาพรวม ผู้เรียนรู้ เห็นว่าเนื้อหาของวิชาที่มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนรู้ในภาคเหนือ เห็นว่าเนื้อหา วิชาที่มีความ

เหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าเนื้อหาวิชามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

3.1.3 หมวดวิชาการผลิตและการจัดการกลุ่ม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรหมวดวิชาการผลิตและการจัดการกลุ่ม ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรหมวดวิชาการผลิตและการจัดการกลุ่ม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคและรายวิชา พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าหมวดวิชาการผลิตและการจัดการกลุ่มทุกวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วิชาการจัดการกลุ่มและเครือข่าย วิชาการผลิตและการแปรรูป วิชาการจัดการศัตรูพืช วิชาการจัดการดิน วิชาการจัดการน้ำ และวิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าหมวดวิชาการผลิตและการจัดการกลุ่มทุกวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วิชาการจัดการดิน วิชาการจัดการน้ำ วิชาการจัดการกลุ่ม และเครือข่าย วิชาการจัดการศัตรูพืช วิชาการผลิตและการแปรรูป และวิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม

3.1.4 หมวดวิชาการกระจายสินค้า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรหมวดวิชาการกระจายสินค้าในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรหมวดวิชาวิชาการระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาด มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคและรายวิชา พบว่า ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่เนื้อหาวิชาวิชาการระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาด มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าเนื้อหาวิชาวิชาการระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาด มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3.1.5 หมวดวิชาการเชื่อมโยงผู้บริโภค เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรหมวดวิชาการเชื่อมโยงผู้บริโภคในภาพรวม พบว่า ผู้เรียนรู้เห็นว่าเนื้อหาของวิชา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่เนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่เนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3.1.6 หมวดวิชาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรหมวดวิชาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ในภาพรวม พบว่า ผู้เรียนรู้เห็นว่าเนื้อหาของวิชา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่เนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่เนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3.1.7 หมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรหมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรหมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคและรายวิชา พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าวิชาสาระบันเทิง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเห็นว่าหมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ วิชาสุขภาวะ วิชาพลังงานทางเลือก วิชาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และวิชาการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าวิชาสาระบันเทิง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเห็นว่าหมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ วิชาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ วิชาพลังงานทางเลือก วิชาสุขภาวะ และวิชาการจัดการทรัพยากร ทะเลและชายฝั่ง

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร

3.2.1 ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือ เห็นว่าสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ ทั้ง 4 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม สื่อวีดิทัศน์ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ และเอกสาร เช่น คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร บันทึกการออกแบบกระบวนการ และบันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากในประเด็น สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม เอกสาร เช่น คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร บันทึกการออกแบบกระบวนการ บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น และอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ

3.2.2 ความเหมาะสมของคุณสมบัติของผู้เรียนรู้

ผู้เรียนรู้เห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ในรายภาคและรายประเด็น พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ในประเด็น มีความมุ่งมั่นและต้องการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมาก ในประเด็น มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และสามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชนหรือองค์กรได้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ในประเด็น มีความมุ่งมั่นและต้องการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก ในประเด็น มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ และสามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชนหรือองค์กรได้

3.2.3 ความเหมาะสมของคุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าคุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็นพบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือ เห็นว่าคุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่ มีความเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ ช่วยอำนวยความสะดวกและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ช่วยสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ และช่วยวางแผนในการเรียนรู้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าคุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในประเด็น ช่วยอำนวยความสะดวกและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และเห็นว่าคุณสมบัติในระดับมากในประเด็น ช่วยวางแผนในการเรียนรู้ และช่วยสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ

3.2.4 ความเหมาะสมของคุณสมบัติของทีมงานสนับสนุนจากโครงการ

ในภาพรวม เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของทีมงานสนับสนุนจากโครงการ ผู้เรียนรู้เห็นว่าคุณสมบัติของทีมงานสนับสนุนจากโครงการ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็น พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่าคุณสมบัติของทีมงานสนับสนุนจากโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานพื้นที่ การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา และการสนับสนุนในการประสานงานกับชุมชนและภาคีอื่นๆ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่าคุณสมบัติของทีมงานสนับสนุนจากโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานพื้นที่ การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา และการสนับสนุนในการประสานงานกับชุมชนและภาคีอื่นๆ

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร

4.1 ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและรายประเด็นของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง กำหนดเวลาการเรียนรู้ (6 เดือน) การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้โดยกลุ่มผู้เรียนรู้ ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ (ตามความเหมาะสมของพื้นที่) การเรียนรู้ในเนื้อหาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ และการสมัครและลงทะเบียนเรียน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ในเนื้อหาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้โดยกลุ่ม ผู้เรียนรู้ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ (ตามความเหมาะสมของพื้นที่) กำหนดเวลาการเรียนรู้ (6 เดือน) และการสมัครและลงทะเบียนเรียน

4.2 ความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็นมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร พบว่า

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่า มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในประเด็นมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และประเด็นมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุน การผลิต นอกจากนี้ยังเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ในประเด็น สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น และมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในทุกระบบ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นว่า มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในประเด็นมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และเห็นว่ามีความเหมาะสมมาก ในประเด็น มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต และสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น และมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในทุกระบบ

4.3 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ

ในภาพรวม พบว่า ผู้เรียนรู้เกือบทั้งหมดให้ความสำคัญการประชุมกันในกลุ่ม รองลงมาเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม การเข้าร่วมอบรมของหน่วยงานต่างๆ การเชิญผู้รู้มา

บรรยายในกลุ่ม การทำแปลงทดลอง/ทดสอบ การดูงานทัศนศึกษา การประชุมสัมมนาต่างๆ และการเรียนรู้ออนไลน์ทางไอที

โดยผู้เรียนรู้ในภาคเหนือทั้งหมด ให้ความสำคัญกับรูปแบบการการพูดคุย แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม และการประชุมกันในกลุ่ม รองลงมา คือการเชิญผู้รู้มาบรรยายในกลุ่ม การเข้าร่วมอบรมของหน่วยงานต่างๆ ในขณะที่ผู้เรียนรู้ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกือบทั้งหมดให้ความสำคัญการประชุมกันในกลุ่ม รองลงมา คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม และการเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่างๆ

ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร

5.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคเหนือเห็นว่าการบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น และมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และยังเห็นว่าการบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมาก คือ ประเด็นมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต และมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในทุกระบบ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นว่าการบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมากที่สุด ในประเด็น สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น และมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และยังเห็นว่าการบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมาก ในประเด็น มีการเสริมสร้าง กิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต และมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในทุกระบบ

ตอนที่ 6 ผลกระทบ

6.1 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็นการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล มีดังนี้

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น ความรู้ด้านเกษตรปลอดภัย ทัศนคติ/ความเห็นด้วยของท่านในการทำเกษตรปลอดภัย และมีทักษะในการทำเกษตรปลอดภัย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น ความรู้ด้านเกษตรปลอดภัย ทัศนคติ/ความเห็นด้วยของท่านในการทำเกษตรปลอดภัย และมีทักษะในการทำเกษตรปลอดภัย

6.2 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็น ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่มมีดังนี้

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น การทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม และเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่มอยู่ในระดับมาก ในประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิก ความสามัคคีร่วมมือกันของสมาชิก และผลสำเร็จของกลุ่ม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ในประเด็นความสามัคคีร่วมมือกันของสมาชิก การทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิก และ ผลสำเร็จของกลุ่ม

6.3 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน

ในภาพรวม ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็นการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน มีดังนี้

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การยอมรับของคนอื่นในชุมชน การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ นอกชุมชน และการมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน อยู่ในระดับมาก ในประเด็นการยอมรับของคนอื่นในชุมชน การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน และ การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ นอกชุมชน อยู่ในระดับมาก (4.02 คะแนน)

6.4 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคและประเด็นการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ภาคเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก ในทุกประเด็น ได้แก่ การเป็นตัวอย่างและต้นแบบให้กับหน่วยงาน การยอมรับ ของหน่วยงานอื่นๆ การให้ข้อเสนอแนะหรือผลักดันในเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานอื่นๆ และการทำงาน และ ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เรียนรู้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก ในทุกประเด็น ได้แก่ การยอมรับของหน่วยงานอื่นๆ การทำงานและประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ การเป็นตัวอย่างและต้นแบบให้กับหน่วยงาน และการให้ข้อเสนอแนะ หรือผลักดันในเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานอื่นๆ

2. อภิปรายผล

2.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

2.1.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียนรู้
พบว่า ผู้เข้าเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลัก แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ได้ ข้อที่ 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ ข้อที่ 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนในวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และนำแผนการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้ ข้อที่ 4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ และข้อที่ 5) เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และมีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนรู้ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจของตนเอง และต้องการนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

2.2.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ต่อความเหมาะสมของโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชาใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรู้ โดยผู้เรียนรู้ให้ข้อสังเกตว่า การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ออกเป็น หมวดการเรียนรู้ต่างๆ และในแต่ละหมวดการเรียนรู้มีรายวิชาย่อยๆ ลงไป ทำให้กลุ่มผู้เรียนรู้สามารถเลือกหมวดวิชาและวิชาที่ต้องการเรียนได้ตามลำดับความสนใจ ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนรู้สนใจที่จะเรียนรู้ตามลำดับความต้องการของตนเอง

2.2.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเกี่ยวพันต่างๆ ของหลักสูตร ประกอบด้วย สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ คุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ คุณสมบัติผู้สนับสนุนใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยเกี่ยวพันต่างๆ ของหลักสูตร เช่น สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่นั้น และผู้เรียนรู้และผู้จัดการการเรียนรู้ได้เป็นผู้ร่วมกันเพื่อหาปัจจัยเกี่ยวพัน ต่างๆ เหล่านี้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากชุดสื่อทางไกลที่เป็นสื่อวีดิทัศน์นั้น ทำให้ผู้เรียนรู้สามารถเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจากกรณีศึกษาต่างๆ ได้ และสามารถนำมาทดลองทำตามขั้นตอนที่แสดงไว้ ในสื่อวีดิทัศน์ได้ ส่วนคุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ คุณสมบัติผู้สนับสนุนนับเป็นปัจจัยที่เกี่ยวพันต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผู้จัดการการเรียนรู้ ควรเป็นผู้ที่เสียสละ ส่วนคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ คือ จะต้องมีความตั้งใจในการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงจะประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพื่อเป็นการต่อยอดนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติจริง จะทำให้เกิดผลดีต่อการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

2.3 ด้านกระบวนการของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้ออนไลน์ การลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตรใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจาการลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตร ที่กำหนดไว้มีความเป็นระบบ สามารถปฏิบัติตามได้ไม่ยุ่งยากมากนัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการของหลักสูตร เช่น ควรมีการสัมมนาผู้จัดการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจกระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง โดยอาจจะใช้เวลาในการอบรม และสัมมนาเพิ่มขึ้นสำหรับการประสานงานระหว่างส่วนกลางและศูนย์เรียนรู้ รวมถึงระหว่างศูนย์เรียนรู้ ด้วยกันเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อสังเกตว่า การติดตามเยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจและมีความมั่นใจว่าดำเนินการได้ถูกต้อง และควรมีหน่วยงานหลักหรือทำเนียบผู้เรียนรู้เพื่อให้แต่ละศูนย์การเรียนรู้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ อนึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้ผู้บริหารหลักสูตรฯ จัดทำวีดิทัศน์ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็น แนวทางการจัดการเรียนรู้ให้กับศูนย์เรียนรู้อื่นๆ ต่อไป

2.4 ด้านผลผลิตของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อหลักสูตร และ การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้ ใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร เนื่องจากสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร และประสบการณ์จากกรณีตัวอย่าง ในสื่อวีดิทัศน์ไปใช้ในการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้จริง

สำหรับการบรรลุผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ทั้ง 4 ด้านนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ต่อการบรรลุผลการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้านใน 2 ระดับเช่นเดียวกัน คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทั้ง 8 ด้านมีความเหมาะสม และเมื่อดำเนินการเรียนรู้และทำจริงจึงสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานได้

2.5 ด้านผลกระทบ

ผลกระทบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาที่ดีขึ้นทั้งด้านความรู้ ทักษะและทักษะและมีการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายกันในระหว่างชุมชนมากขึ้นและส่วนในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการเปลี่ยนแปลงในระดับมากอาจเพราะได้มีการทำงานร่วมกันและประสานงานกันมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ควรดำเนินการปฐมนิเทศผู้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 การคัดสรรสื่อ ควรดำเนินการคัดเลือกสื่อให้เหมาะสม เช่น เนื้อหากระชับ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการพัฒนาคุณภาพของสื่อ เป็นต้น

3.1.3 คู่มือการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ ควรปรับให้สามารถนำไปใช้งานได้ง่ายและสอดคล้องกับวิถีชุมชนและบริบทต่างๆ ให้มากขึ้น

3.1.4 การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ อย่างเป็นระบบ เช่น การมีเจ้าหน้าที่ประสานงานให้คำแนะนำช่วยเหลือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเบื้องต้น เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการและเป็นต้นทุนในการดำเนินการปรับระบบการผลิตของเกษตรกรเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและอินทรีย์

3.1.5 ควรสนับสนุนให้ชุมชนมีการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ รวมทั้งควรขยายผลการเรียนรู้ไป สู่ชุมชนใกล้เคียง

3.1.6 ควรมีการจัดระบบเชื่อมโยงการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย อินทรีย์และส่งเสริมการจัดการกระจายสินค้าจากชุมชนที่มีการเรียนรู้ไปสู่ผู้บริโภคให้ทั่วถึงมากขึ้น

3.1.7 ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานองค์กรต่างๆ ได้นำสื่อไปทดลองใช้และประสานงานในการรวบรวมสื่อจากหลายๆ หน่วยงานเพิ่มเติมเพื่อนำมาจัดเป็นชุดเรียนรู้ต่อไป

3.1.8 ทำการผลิตสื่อจากกลุ่มต้นแบบ ชุมชนต้นแบบที่มีการเรียนรู้และดำเนินการด้าน
เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ที่ดีเพื่อนำมาขยายผลและเรียนรู้ต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เข้าเรียนรู้ ผู้จัดการ
เรียนรู้ในชุมชน คณะทำงานจัดการเรียนรู้ และตัวแทนจากองค์กรต่างๆ ต่อหลักสูตรเกษตรปลอดภัย
เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร
การศึกษาทางไกล เรื่องเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลสื่อที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาทางไกล
เรื่องเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติม

3.2.4 ควรมีการศึกษาถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้ต้นแบบที่มีการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็น
แนวทางในการส่งเสริมและขยายผลต่อชุมชนอื่นๆ ต่อไป

